Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 663/2016 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen hypokoirien rinnastamisesta opas- ja avustajakoiriin

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Anne Louhelaisen /ps ym. näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 663/2016 vp:

> *Onko hallitus tietoinen siitä, että hypokoirilla ei ole yhtäläistä asemaa lainsäädännön ja viranomaisohjeiden valossa kuin opas- ja avustajakoirilla ja*
>
> *mihin toimiin hallitus aikoo ryhtyä tilanteen korjaamiseksi?*

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:
Diabetesliiton jäsenyhdistys Hypokoira ry kouluttaa ja kehittää diabeetikkojen käyttöön hypokoiratoimintaa sekä tarjoaa diabeetikoille henkilökohtaiseksi hyötykoiraksi hypokoiria. Näillä koirilla ei kysymyksen mukaan ole kuitenkaan samanlaista lainsäädännöllistä asemaa kuin opas- ja avustajakoirilla.

Opaskoirat ovat vakiintuneen käytännön mukaisia lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineitä, joita näkövammaisten henkilöiden on mahdollista saada käyttöönsä terveydenhuoltolain (1326/2010 § 29) nojalla. Kunnan järjestämisvastuulla on antaa asiakkaalle maksuttomat, lääketieteellisin perustein toimintakyvyn edistämiseen ja itsenäisen selviytymisen tueksi tarkoitetut apuvälineet (asetus lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineiden luovutuksesta 1363/2011). Juridisesti sitovissa säädöksissä apuvälinepalveluista ei kuitenkaan ole määritelty tai listattu, mitkä välineet, laitteet, tarvikkeet tai vastaavat ratkaisut ovat julkisin varoin kustannettavia lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineitä. Säädösten ja Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen ohjeistusten mukaan henkilölle pitää antaa lääketieteelliseen tarpeen arviointiin perustuvat apuvälineet.

Opaskoira luovutetaan sokealle tai vaikeasti heikkonäköiselle henkilölle, joka ei kykene hyödyntämään näköjäännettään liikkumisessa valtakunnallisesti yhtenäisin kriteerein. Liikkumistaidonohjaaja tai kuntoutusohjaaja tekee arvion potilaan soveltuvuudesta opaskoiran käyttäjäksi. Sen lisäksi opaskoirakoulut arvioivat henkilön soveltuvuuden opaskoiran käyttäjäksi. Opaskoirakoulut omistavat opaskoirat, joilta ostetaan palvelu sopimuksen mukaisesti.

Avustajakoira on liikuntarajoitteisia henkilöitä avustava koira, joiden koulutuksen rahoittaa Raha-automaattiyhdistys. Koirat luovutetaan käyttöön Invalidiliiton toimesta. Avustajakoiria ei ole toistaiseksi luovutettu lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineenä. Kuulo- ja tukikoiria kouluttavat järjestöt kuulovammaisten, diabeetikkojen ja epilepsiaa sairastavien avuksi.

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 663/2016 vp

Näiden erilaisten erityiskoirien hankinta, pitkäkestoinen ja vaativa koulutus, luovutus käyttöön ja ylläpito ei ole tällä hetkellä mahdollista julkisin varoin muun muassa yhtenäisten luovutuskriteerien puutteen takia. Koirien tarve ja hyöty suhteessa diabeetikkojen toimintakykyyn ja glukoositasoon olisi arvioitava huolellisesti näyttöön ja tutkimuksiin perustuen. Diabetes on Suomessa ja maailmalla yksi nopeimmin lisääntyvistä sairauksista. Diabeetikkojen määrän arvioidaan kaksinkertaistuvan 10 vuodessa.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos laati vuonna 2015 selvityksen sosiaali- ja terveysministeriön toimeksiannosta avustajakoirajärjestelmästä ja koirien hankinnasta. Sairaanhoitopiirit eivät kannattaneet koiriin liittyvän toiminnan laajentamista terveydenhuollon vastuulle. Koska missään ei ole tyhjentävää luetteloa olemassa olevista apuvälineistä, mikään säädös ei toisaalta velvoita sairaanhoitopiirejä myöntämään koiria tai estä niiden myöntämistä. Säädöstasolla opaskoirat ja avustajakoirat tai hypokoirat ovat siis samassa asemassa. Opaskoirien osalta on pitkä perinne ja vakiintunut käytäntö sekä luovutuksen perusteena oleva näkövamma.

Palvelujärjestelmä on parhaillaan suurten muutosten edessä. Sote-uudistuksessa tulee olemaan hyvät mahdollisuudet kehittää ja keskittää apuvälinepalveluita. Hypokoirien käyttö diabeetikkojen hoidossa on vakiintumaton hoitomuoto. Vapaaehtoisen järjestötoiminnan myötä saadaan koirien käytöstä kokemuksia ja tietoa niiden soveltuvuudesta diabeetikkojen palvelujärjestelmään. Mikäli päädyttäisiin ratkaisuun, että tulisi asiakassuunnitelman perusteella luovutettavaksi asiakkaille vastikkeetta hypokoiria, tarvittaisiin yhtenäiset perusteet kenelle koiria voitaisiin luovuttaa.

Helsingissä 9.1.2017

Perhe- ja peruspalveluministeri Juha Rehula